

Arkeologisk besiktning med anledning av
planerad vägbana, Colmis biltestområde,
Arjeplog socken och kommun,
Norrbottens län, Lappland,
2008

Av
Lars Liedgren

Silverbuseet
Rapport

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-12287-08.
Institutionens dnr:	2008/037.
Finansiär:	Colmis AB
Fornlämningsnummer:	-
Kommun:	Arjeplog.
Socken:	Arjeplog.
Typ av uppdrag:	Arkeologisk besiktning.
Datering:	-
Typ av fornlämningsobjekt:	Boplats (2 skärvtensförekomster).
Tid för genomförande av fältarbete:	16/9, 9/10, 10/10, 16/10, 2008.
Antal timmar fältarbete:	10 tim.
Rapporttid:	7 tim.
Antal fyndhanteringsdagar:	-
Utredare:	Antikvarie Lars Liedgren, Silvermuseet.
Undersökt yta:	ca 320 m ² (avtorvad yta).
Besiktningens altitud:	ca 420-430 m öh.
Koordinatsystem:	RT90 2,5 GW (med korrigeringsfaktor User grid).
Dokumentationshandlingar:	Endast fältanteckningar.
Digital dokumentation:	18 digitala foton av avtorvade ytor samt påträffade skärvtensförekomster
Summa fyndmängd:	-
Fotografier:	18 digitala foton.

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning och resultat.....	1
2 Inledning.....	1
3 Bakgrund.....	1
4 Topografi och växtlighet.....	1
5 Fornlämningar i anslutning till besiktningsområdet.....	1
6 Syfte och målsättning.....	4
7 Metod.....	4
8 Personal.....	4
9 Underhandskontakt med Länsstyrelsen.....	4
10 Undersökningsdokumentation.....	4
11 Resultat.....	4
12 Referenser.....	5
13 Bilaga.....	5
13.1 Utredningsområde nr 1.....	5
13.2 Utredningsområde nr 2.....	6
14 Bilder.....	7

1 Sammanfattning och resultat

Arbetet föranleddes av planerad vägdragning mellan testbana i Colmis samt sjön Kakel. Exploateringsområdet, en avsats som troligen under stenålder varit strandnära, utreddes genom avbaning av torven inom en 12x12 m stor yta. Avbaningen gjordes med minitraktor. Strax utanför exploateringsområdet framkom två ansamlingar av skörbränd sten. Av den anledningen avbanades en ny yta i anslutning till den förstnämnda, 14-25x12 m stort. Här påträffades inga spår av fornlämningar.

2 Inledning

På uppdrag av Länsstyrelsen i Norrbottens län har Silvermuseet genomfört en arkeologisk besiktning med anledning av planerad vägdragning inom Colmis testbaneområde, Arjeplog, Lappland, Norrbottens län.

3 Bakgrund

Eftersom exploateringsområdet ligger i ett arkeologiskt och kulturhistoriskt känsligt område med fasta fornlämningar i närheten har Länsstyrelsen i Norrbottens län beslutat att en arkeologisk besiktning skall genomföras (Lst dnr 431-12287-08). Länsstyrelsen har genom direktval utsett Silvermuseet till att genomföra arbetet.

Ett flertal insatser har gjorts inom Colmis testbaneområde. De första registreringarna genomfördes i mitten av 1980-talet (Bergman Hennix 1984, Bergman 1985). Ett mer riktat arbetet med registreringar inom testbaneområdet inleddes 1988, då både inventeringar och utgrävningar genomfördes (Liedgren 1989, Hedman 1989). Vid fortsatt utbyggnad av testbanorna har nya insatser genomförts och nya fornlämningar har registrerats samt ett antal har också förstörts (Liedgren 2002, 2004). 2001 gjordes en koordinatsättning med GPS (RT 90, user grid) av samtliga då kända lämningar (Liedgren 2002).

4 Topografi och växtlighet

Colmis testbaneområde, S om Kakel, utgörs av sandmark. Marken kan till största delen karaktäriseras som hedmark beväxt med tallskog av varierande ålder. Området är kuperat med i de lägre partierna inslag av myrar och myrlänt mark. Här och var, mot Kakel, syns avsatser och troligen gamla strandlinjer. Områdets karaktär gör att det varit lämpligt som vinterbetesland för renar. Viken N om testbanan (Gullesvuoppe) har varit fiskrik.

5 Fornlämningar i anslutning till besiktningsområdet

Fornlämningarna i Colmis domineras av härdar, kokgropar och boplatser. Här förekommer också kulturhistoriska lämningar såsom barktäkter och lavtäktsträd. I anslutning till utredningsområdet har tidigare funnits flera förstörda lämningar (2

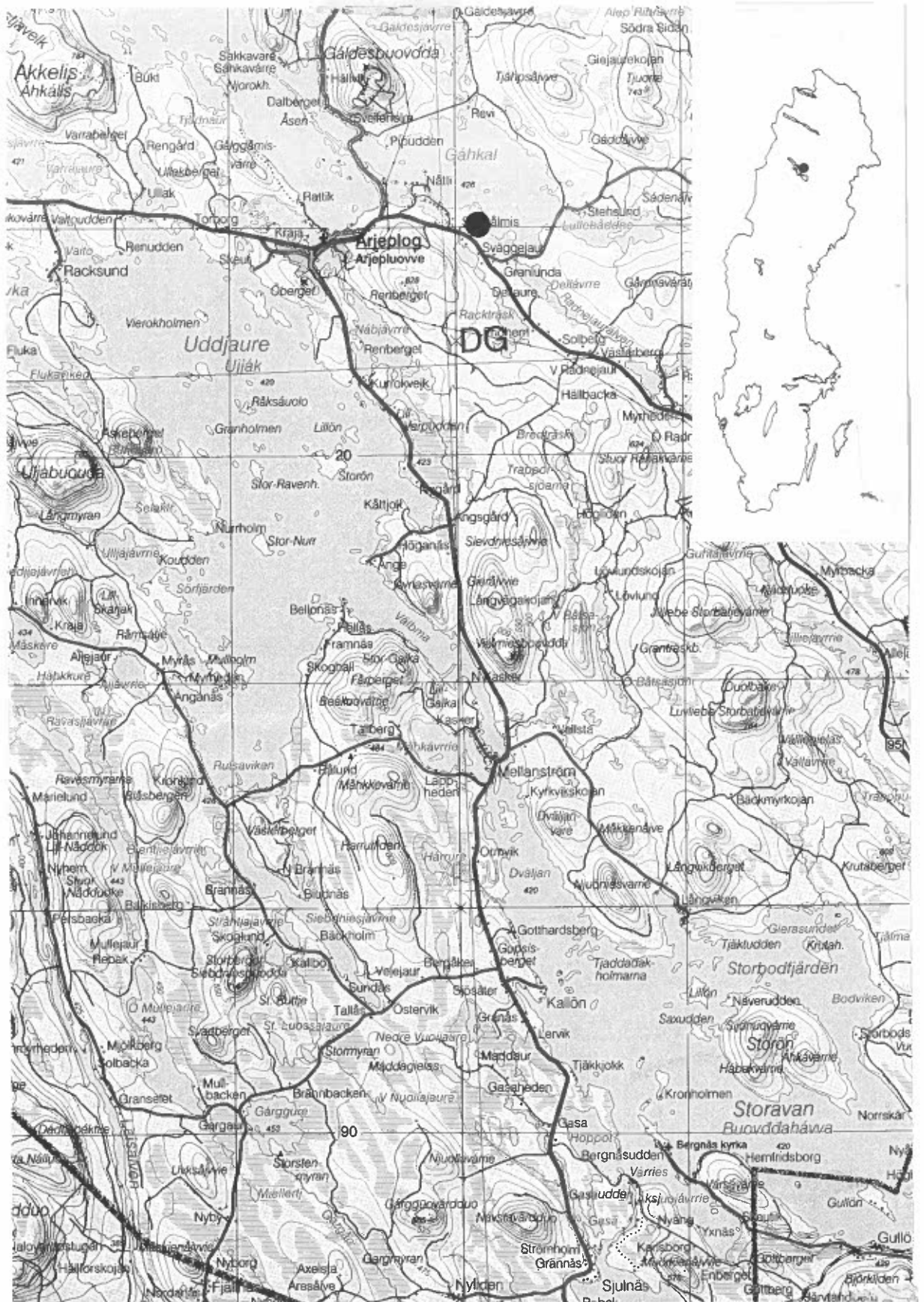

Fig. 1 Översigtskarta med belägenhet för utredningsområdet. Ur allmän karta © Lantmäteriverket Gävle 2007. Medgivande M2007/04870.

Detaljplan över biltestbana, Colmis, Arjeplog sn

Rimning upprättad med GPS (user grid), rikets nät
Av L. Liedgren, 2001

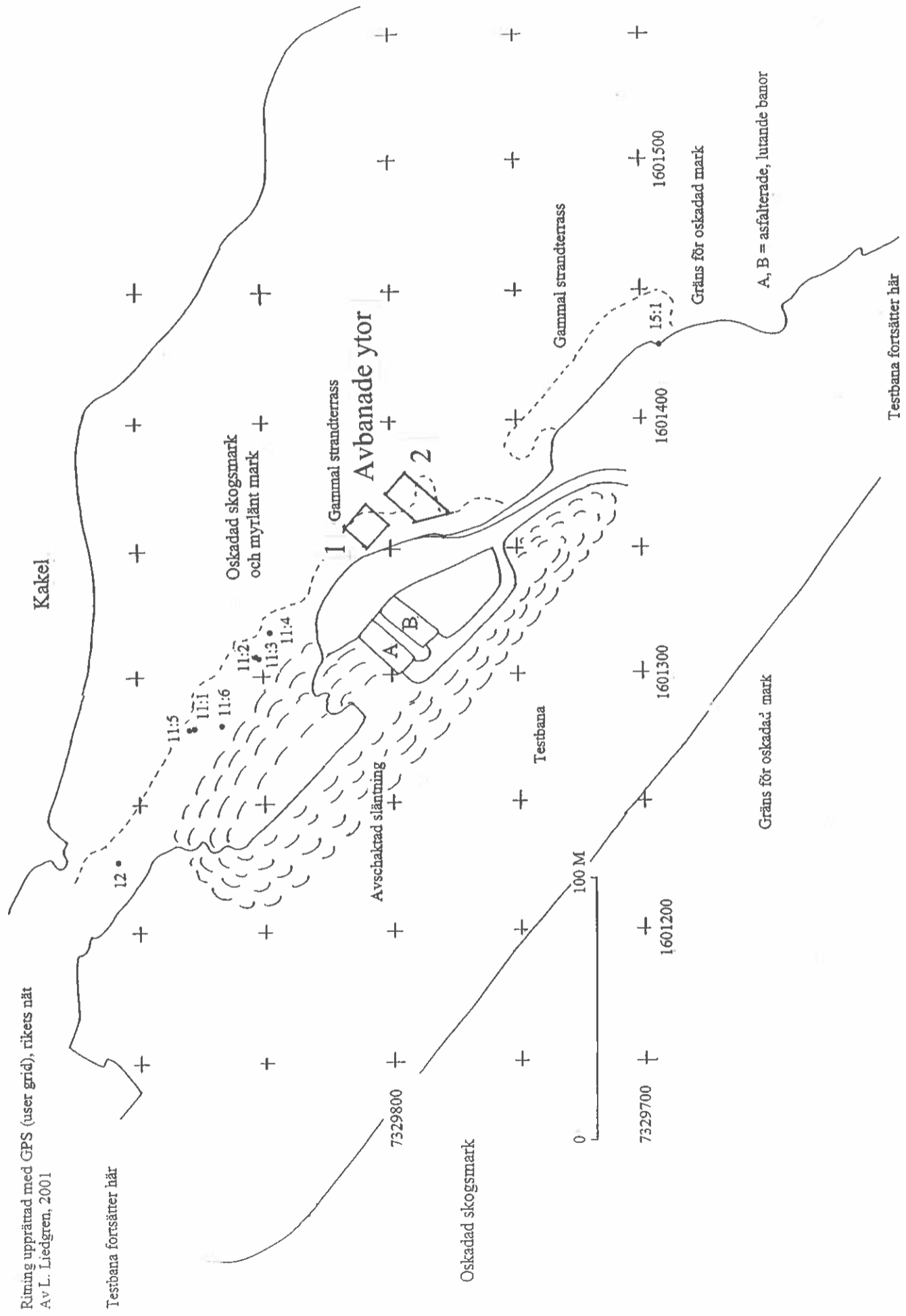

Fig 2 Besiktningsområdet Colmis testbana. Efter Liedgren 2002.

härddar, Raä 3089, 3098 och en kokgrop Raä 3100). VNV om utredningsområdet (60-110 m) är en boplats bestående av tre kokgropar, en härd samt en förekomst av skörbränd sten. ÖSÖ om utredningsområdet (ca 120-130 m) är rester efter en delvis förstörd kokgrop (Raä 3078)

6 Syfte och målsättning

Syftet med utredningen har varit att fastställa om fast fornlämning kan beröras av den planerade vägdragningen.

7 Metod

För att genomföra utredningen bedömdes att en avbaning av torven inom markytan mellan testbana och myrmarker, samt sondning, skulle ge ett tillräckligt kunskapsunderlag med hänsyn till markbeskaffenhet och topografi. Avbaningen genomfördes med minigrävare Hanix H15B.

8 Personal

Utredningen utfördes av antikvarie Lars Liedgren, Silvermuseet. Avtorvningen utfördes av Göran Holmgren samt André Bergman, båda Arjeplog.

9 Underhandskontakt med Länsstyrelsen

Under arbetets gång har Länsstyrelsen i Norrbotten informerats om resultaten. Vidare har förändringar av utredningsområdet skett i samråd med länsstyrelsen.

10 Undersökningsdokumentation

Ingen dokumentation utfördes annat än en kort beskrivning av området. De påträffade fornlämningarna koordinatsattes med GPS samt beskrevs. Totalt togs också 18 digitala fotografier av påträffade lämningar och avbanade ytor.

11 Resultat

Strax utanför utredningsområde nr 1 (12x12 m stort) påträffades två fornlämningar i form av skärvtenskongregationer. Stenen framkom omedelbart under torven och bestod av ett 30-tal respektive 15-tal stenar, 0,03-0,2 m stora. Stenen var ställvis kraftigt skörbränd. Den skörbrända stenen härrör sannolikt från en boplats från sten eller bronsålder.

En ny yta avtorvades ÖSÖ om yta nr 1. Den ytan var 14-25x12 m stor. Inom den ytan fanns inga spår efter fornlämningar

12 Referenser

- Bergman, I. 1985. *Rapport över arkeologiska inventeringar och undersökningar vid Rackträsk, Arjeplogs sn, La, 1985*. Rapport, Arkeologiska Institutionen, Umeå universitet.
- Bergman Hennix, I. 1984. *Rapport över arkeologiska inventeringar och undersökningar vid Rackträsk, Arjeplogs sn, La, 1984*. Rapport, Arkeologiska Institutionen, Umeå universitet.
- Hedman, S.-D. 1989. Rapport över kulturhistoriska inventeringar vid Gullsvuoppe, Kakel, Arjeplog sn. *Rapporter över kulturhistoriska undersökningar inom Arjeplog socken, 1988*. Silvermuseet, rapport 1:43-57.
- Liedgren, L. 1989. Utgrävningar av fornlämningar vid Gullsvuoppe, Arjeplog sn, Lappland. *Rapporter över kulturhistoriska undersökningar inom Arjeplog socken, 1988*. Silvermuseet, rapport 1:59-89.
- Liedgren, L. 2002. *Arkeologiska undersökningar av skadat fornlämningsområde, Kolmis, Dellaure 2:1, Arjeplogs sn samt utredning av fornlämningar i samband med biltestbana*. Silvermuseet, rapport 30.
- Liedgren, L. 2004. *Arkeologisk utredning inom biltestområde i Kålmis, Arjeplogs kommun, 2002-2003*. Silvermuseet, rapport 40.

13 Bilaga

13. 1 Utredningsområde nr 1

Området är beläget på och i kant av avsats ovanför myrmark (som sträcker sig ett 100-tal m mot Kakel) och nedom biltestbanesträckning. Den plana avsatsen, som gick i NV-SÖ riktning, var 4-10 m bred och i kanten ned mot myren 0,8-1,2 m h. Det tänkta vägområdet, 12x12 m (ytterligare en m togs också upp mot NV, dvs utanför vägområdet) avtorvades med hjälp av minigrävare med planskopa (10/10, 2008). Inom det tänkta vägområdet bestod jorden av mo-sand praktiskt taget stenfritt (bild 1), endast två stenar påträffades varav ingen kan bedömas som skörbränd. Strax utanför den tänkta vägsträckningen påträffades, ca 7 m NV om vägmitt, två koncentrationer av skörbränd sten:

I kant av avtorvat område längst i SV är:

1 Skärvstenspackning (bild 2), tät, oregelbunden, 0,95x0,7 m stor (NÖ-SV) bestående av ett 30-tal, 0,03-0,2 m stora, skörbrända stenar (delvis kraftigt skörbrända). I den NV kanten var rikligt med kolbitar (skogsbrandkol?). Koord 1601351/7329811±4.

På ungefär samma avstånd från vägmitt, i kant av avtorvat område, 4 m NÖ om 1 är:

2 Skärvstenspackning (bild 3), närmast oval, 0,6x0,45 m stor (NÖ-SV). Packningen består av ett 15-tal, 0,03-0,2 m stora stenar. Inget kol noterades vid dessa stenar. Koord 1601358/7329815±5.

Koordinater angivande avtorvat område: 1601351/7329810±3,
1601360/7329818±4, 1601367/7329810±4, 1601360/7329799±3.

Sammanfattningsvis påträffades således två skärvstensförekomster strax utanför exploateringsområdets NV gräns. Skärvstensförekomsterna bedöms härröra från boplats av sten och bronsålderskaraktär.

13.2 Utredningsområde nr 2

Pga de påträffade skärvstensförekomster vid utredning beslutade Länsstyrelsen att en ny yta kunde avbanas SÖ om tidigare (telefonbeslut). Denna avbaning genomfördes den 16/10 2008. Den nya ytan var med sin NV kant belägen nedanför avsats, och 4 m SÖ om den först avbanade ytan. Ytan var belägen mellan testbana i SV och myrmark i NÖ, i svagt NÖ sluttande mark mot Kakel (bild 4). Ytan, som var 14-25x12 m (NÖ-SV), avbanades med minigrävare med planskopa. Inga spår av fornlämningar kunde noteras. Hörnkoordinater för rutan är:

1601364/7329792±6, 1601372/7329800±4, 1601380/7329795±4,
160364/739778±5.

Arjeplog 2/12 2008

Lars Liedgren, 1:e antikvarie, Silvermuseet